

solum nihil boni sperari posset, sed etiam egressi a seminario, quasi tandem liberi a pondere molestissimo, Ecclesiae valedicturi et peiores aliis evasuri essent, ut iam nimis ex facto patet.

d) Quatenus denique sint *clerici et in posterum futuri sint sacerdotes atque operarii laborantes in vinea Domini*, agendum erit de perfectione pro sacerdotio requisita, de exemplaritate vitae, et de necessitate ut, non quaerendo quae sua sunt sed quae Iesu Christi, salutis animarum zelo flagrent, atque ad non parcendum laboribus et sacrificiis sint parati.

IV. Curet quidem Director spiritualis ut pietas et devotio sit solida, sed curet etiam (repeto) ut sit (ut italice dicitur) *disinvolta*, laeta et amabilis. Laetitiam commendet, simulque eiusdem verum fontem indicet, qui solum in virtute et conscientiae puritate consistit.

V. Utatur stylo familiari et valde facili, unde etiam alumni classium inferiorum omnia bene intelligant. Seclusa falsa declamatione et quavis affectatione, affectuose et ex corde tamquam pater ad filios suos loquatur.

VI. Attamen diligenter se praeparet; hoc enim est prorsus necessarium ut 1° instructio (ut supra) completa et ordinata evadat; 2° unusquisque sermo efficaciam habeat; 3° fructus supra indicati obtineantur; 4° evitetur periculum ne, propter verba impropria, defectus argumentationis, titubantias etc., criticae fiant et Director irrisionibus exponatur. Si autem Directori ipsi etiam praedicta schola religionis assignaretur, tunc (uti patet) maior et (maxime hodie) specialissima praeparatio exigetur, et iuvare poterunt quae dixi in opusculo *De inventute ab hodierna incredulitate praeservanda n. II*.

VII. Res magis necessarias non semel vel iterum commendet, sed saepe saepius inculcet.

VIII. Virtutis angelicae amorem insinuet, sed ita caute ut ea in re adhuc prorsus innocentibus nullatenus praeiudicet.

IX. Denique sit brevis et delectet. Sit brevis, sed in brevi sermone multa substantia adsit. Ad delectandum autem, valde iuvant pulchrae similitudines, et exempliola.

X. Quoad exercitia spiritualia alumnis quotannis procuranda, recolantur supra dicta (n. 1012). Expediret ut omnes directores spirituales ad illa essent parati, et ordinarie in diversarum dioecesium seminariis illa peragerent. In proprio autem de alumnis ad illa bene disponendis, et postea de perseverantia atque fructu custodiendo, solleciti sint.

XI. Pro clericis in seminario non degentibus speciales admonitiones (uti patet) exiguntur; et proinde expedire posset ut specialis director eis assignaretur.

1022. *Quid de officio Directoris spiritualis circa curam alumnorum habendam non solum publicis sermonibus (ut supra), sed etiam aliis modis: et circa eorundem confidentiam sibi conciliandam?*

I. Alii modi accidunt praecipue (ut supra innui) occasione audiendi eorundem confessiones et habendi cum illis colloquia privata. In hunc finem oportet ut intra seminarium resideat, ad eos excipiendos semper paratus.

II. In utroque casu, praeter notissima ab omnibus confessariis et consiliariis generatim observanda, prae oculis habeat supra dicta (n. 1021 III. b. c. d), et quoad electionem status maxime auxiliabitur illis de quibus sperari debeat quod, attentis signis vocationis, bonisque dotibus mentis et cordis, Ecclesiae valde utiles futuri sint.

III. Circa confessiones curet ut alii quoque confessarii, disciplinae externae minime praepositi, inter meliores (quantum fieri potest) selecti et de quorum zelo et speciali (quae utique exigitur) idoneitate plene sit fidendum, diebus et horis convenientibus praesto sint, et quidem in numero proportionato ut alumni omnes suam confessionem bene et commode peragere possint. Imo, si quis de confessariis designatis non esset contentus, alius quem ille exigeret ei concedi deberet. Director autem ne minimum

quidem det unquam signum displicentiae si hic vel ille non amplius pro confessione ad illum accedat.

In collegiis et seminariis intervenire potest obligatio denuntiandi Superiori tentatorem vel etiam complicem, sed caveat confessarius ne ex curiositate vel utcumque sine legitimo motivo interrogationes faciat, quibus detegat quisnam ille sit; maxime vero ne sub denegatione absolutionis eiusdem nomen exquirat: qua de re severissimae Ecclesiae leges iam sunt notissimae. Vide *Praxim* (Ed. III. Vol. IX. n. 312) et *De Occasionariis* (Ed. V. n. 290).

IV. Circa colloquia privata (quibus facile indigere possunt etiam illi qui Directoris poenitentes stabiles minime sint), oportet imprimis ut unusquisque cum plena confidentia ad illum accedere, suasque turbationes, perplexitates, necessitates vel etiam simplicia desideria ei manifestare possit. Hinc 1° omnes indiscriminatim excipiat. 2° Non imperiose ad modum superioris, sed affectuose ad modum patris vel amici cum omnibus procedat. 3° Si alumni ad illum accedentes in sermone inutilia aut puerilia immisceant, vel ad animi levamen (propter aliquam offensam sive a sociis sive a superioribus receptam) plus aequo iracundiam explerent, vel non statim consilii acquiescerent etc., patientiam adhibeat, nec taedium aut festinationem, et multo minus contemptum, ostendat. 4° Secretum inviolabiliter servet, et alumni tutissimi sint quod ex sermonibus cum illo habitis nullum gravamen (perinde ac si in confessione sacramentali locuti fuissent) sibi unquam advenire poterit. 5° Ad evitandum quemlibet hac in re suspectum vel timorem vel periculum, in procuranda disciplina externa sive cum Rectore, sive cum Vice-rectore, sive cum Praefectis etc. nullatenus se immisceat. Insuper ab informationibus dandis circa alumnorum mores solertissime caveat, et proinde cum eorundem parentibus, neque per epistolam neque coram, relationem habeat, quae suspectum inducere possit. Denique loquendo cum uno alumno, de aliis alumnis non loquatur, et maxime caveat ne aliquid subindicet quod

confidenter sibi dictum fuerit. Sedulo notandum quod confidentia, si semel amittatur, amittitur in perpetuum nec amplius recuperatur; et alumni, amissa confidentia cum Directore spirituali, quae illi dicere deberent, dicerent sociis, atque ita non remedia malis apponerentur sed nova mala subsequerentur.

V. Colloquia privata intervenire possunt non solum quando alumnus sponte sua Directorem spiritualem adit, sed etiam quando oportet ut Director ipse ad eum se conferat vel illum advocet. Hoc contingere potest speciatim. 1° si alumnus superiorem aliquem offendisset, et indigeret impulsu ut se humiliaret atque veniam peteret. 2° Si gravis discordia inter aliquos alumnos suborta fuisset; munus enim pacificatoris Directori competit (idque quamvis inter superiores ipsos discordia evenisset). 3° Si aliqua benevola correctio, secluso fine cuiusvis punitionis, necessaria evasisset; ut scilicet alumnus, post culpam, animo non deiciatur, respiscat, et ex malo bonum adaugendi occasionem sumat. 4° Si infausta aliqua notitia alicui dari deberet; vel si quis, illa iam habita, vel utcumque maerore oppressus, consolatione indigeret. Casus, in quibus Director alumnos ad se vocet, debent esse rari; et semper curandum ut eligatur tempus opportunum (v. g. diei vacationis) ne alumni priventur recreatione, aut studio (penso non adhuc expleto).

VI. Pro obtinendo bono alumni, sive in confessione sive in colloquiis privatis, oportet ut Director, attenta indole, passione praedominante atque dotibus mentis et cordis alumni ipsius, prudenter se gerat, ut finem intentum assequatur. Valida motiva sunt adducenda, sed ita ut boni modi cum omnibus, et speciatim cum iracundis, maxime vero cum convulsivis aut melancholicis, semper adhibeantur.

1023. *Quid de communione frequenti, aliisque operibus pietatis aut religionis valde commendandis?*

I. Frequentia SS. mae Communionis, si omnibus, multo magis seminaristis et clericis commendanda est; ita tamen

ut circa maiorem vel minorem frequentiam unusquisque a confessario dependere, et iste a tenore vitae atque profectu in virtutibus regulam sumere debeat.

II. Alia etiam opera pietatis et religionis commendari debent, sed (uti patet) discretione servata. Quae in seminario iam sint de consuetudine (v. g. Visitationes SS. mi Sacramenti, lectiones spirituales, Dominicae S. Aloysii, Sanctificatio Mensis Maii etc.), curandum ut ferventer adhibeantur; sed non facile nova sunt superaddenda.

III. Magnus amor Sanctae Matris Ecclesiae, et plenissima atque arctissima adhaesio Summo Pontifici commendari debet.

1024. *Quid de procurando decore domus Dei et sacrarum functionum?* Quantum oporteat ut in seminario sacellum et sacrae suppellectiles munditiae et decore praeferantur, simulque in caeremoniis et cantu sacro omnimoda proprietates serventur, ita ut omnia ista vere sint ad exemplum, unusquisque videt.

1025. *Quid de Directore spirituali circa orationem et exemplaritatem vitae?*

I. Ut loquatur ferventer, in cordibus se insinuet, et Deus illius verba sua benedictione fructuosa reddat, prorsus necessarium est ut orationi et meditationi incumbat et vere sit homo Dei. S. Gregorius dicit: « Prius est illuminari quam illuminare: prius est purificari quam purificare: prius est ad Deum accedere quam ad Deum adducere ».

II. Exemplaritas vitae, si in omnibus superioribus, maxime in Directore spirituali exigitur qui recollectione, pietate et omnibus virtutibus exemplarissimus esse debet. Exemplum huiusmodi concio perpetua erit.

1026. *Quid de direttore spirituali quoad munuscula et praemia?* Bene erit si munuscula devota indiscriminatim distribuatur; sed minime se ingerat in assignatione praemiorum, quae (ut supra n. 1016 VIII) alumnis in virtute et pietate magis laude dignis distribuuntur.

De Praefectis classium.

1027. Unusquisque classium (it. *delle camerate*) Praefectus ad sequentia speciatim tenetur. 1° Regulas observet et observare faciat, atque superioribus in omnibus obediat. 2° Amorem simulque respectum sibi conciliet. 3° Invigilet. 4° Quasdam speciatim inordinationes non toleret. 5° Quasdam speciatim virtutes procuret. 6° Corrigat. 7° Superiores informet. 8° Secretum servet. 9° Speciali modo in quibusdam virtutibus se exemplarem ostendat. Singula breviter explico.

1028. *Quid de monito: Regulas observet et observare faciat, atque Superioribus in omnibus obediat?*

I. Cognoscat et observet regulas ad suum officium spectantes.

II. Regulas quae ad alumnos, atque insuper quae ad famulos spectant, cognoscat et observare faciat.

III. Propriae auctoritatis limites (speciatim quoad prohibitiones et punitiones) nunquam excedat.

IV. Rectoris et Vice-rectoris iussa exequatur, neque in iudicio proprio se obstinet.

1029. *Quid de secundo monito: Amorem simulque respectum sibi conciliet?*

I. Praefectus se gerere debet ut pater, qui in eadem domo cum filiis suis convivit. Patri autem maxime competit ut filiorum ipsorum amorem et respectum sibi conciliet.

II. Quoad amorem, alumnos suos amet revera, idque ostendat nedum laetitia vultus atque affabilitate verborum, sed etiam (imo praecipue) factis et cura vere paternâ. Caveat a partialitatibus. Contentiones evitet. Si petitionibus annuere possit, annuat statim, annuat libenter. In dubio potius ad benignitatem quam ad rigorem inclinet. Si annuere nequeat, displicentiam ostendat, et dicat se de-

siderare aliam occasionem in qua annuere possit. Si forte aliquem iniuste offendisset, malum commissum meliori modo possibili reparare procuret. Attamen in amore limites non excedat, et maxime caveat ne aliquid sensualitatis imisceatur.

III. Quoad respectum sibi conciliandum, stet semper in gradu suo, et dulcem affabilitatem cum quadam gravitate coniungat, atque efficiat, ut alumni illum quidem ament, sed simul existiment, et timeant.

1030. *Quid de monito : Invigilet?*

I. Classem sibi commissam nunquam deserat, neque (ut supra innui) unquam permittat ut aliqui ab aliis ita separentur ut soli remaneant, et reminiscatur quod magis malitiosi solent etiam esse magis astuti.

II. Delationes audiat. Non tamen illis facile credat; sed invigilet.

III. Invigilet speciatim in periculo amicitiae particularis, aut alicuius relationis clandestinae.

1031. *Quid de monito : Quasdam speciatim inordinationes non toleret?* Huiusmodi sunt 1° Peccata manifesta nempe inobedientiae, obstinationes, irreverentiae, arrogantiae, criticae etc. contra Superiores; item altercationes, verba offensiva, irrisiones et murmurationes; item mendacia; item superbia et laudes sui ipsius. 2° Quaedam periculosa, nempe otium; accessus (sine permissu) ad cellam alterius; manuum apprehensiones aut ioca (it. *scherzo di mano*); epistolae missae vel receptae non iuxta regulas, colloquia secreta, vel cum famulis seminarii (non praesente Praefecto). 3° Permutationes, et munera inter alumnos. 4° Defectus ordinis; curet scilicet Praefectus ut unusquisque libros et alia quae in cella adsunt, semper in ordine servet. 5° Defectus munditiei et debitae concinnitatis in persona, vestibus, calceis etc. 6° Verba vernacula, maxime vero platealia prorsus aut aliquo modo inhonesta.

1032. *Quid de monito : Quasdam speciatim virtutes procuret?* Huiusmodi sunt 1° Devotio et vera pietas in

Ecclesia et in precibus, unde Praefectus efficiat, ut preces cum sua classe seorsim quotidie recitandae, non festinanter sed sensim et devote recitentur. 2° Virtus angelica, et proinde Praefectus modestiam rigorosissime exigat, et praesentiam Dei semper commendat.

1033. *Quid de monito : Corrigat?*

I. Imprimis non sit de illis quibus dici posset: *Noli esse sicut leo in domo tua*. Equidem Praefectus corrigere debet, sed neque iniuste, neque nimis frequenter, neque excessive; secus enim existimationem amitteret, odium contra se concitaret, et nihil proficeret.

II. Hinc non corrigat nisi quando certus sit quod alumnus aliquid reprehensione dignum vere commiserit; et si culpa esset partim certa et partim incerta, (ut puta, si certum quidem factum, sed talis vel talis intentio prava incerta foret) solum pro parte certa correctionem faciat. Uno verbo, caveat ne in correctione aliquid ei excidat, quod alumnus pro iniuria habere possit.

III. Caveat ab ira: bonis modis procedat: dicat quod corrigere et punire ei displicet: correctionem immisceat cum laudibus et excusationibus (dicendo, v. g. rem forsitan ex defectu reflexionis provenisse); et tandem significet se esse certum de emendatione atque ex malo bonum fore futurum.

IV. Poenas non infligat nisi in quantum Praefectis a regulis permittantur, atque insuper sint proportionatae. Ad iudicandum autem de proportione, considerari debet non solum an culpa fuerit gravis vel an scandalum produxerit (necne); sed etiam an agatur de peccato semel et casu commisso quod difficile iterabitur, an vero de prava consuetudine, quae extraordinarium remedium omnino exposcat.

V. In correctione, habenda est etiam ratio indolis alumni: si enim correctio fortis, vel etiam punitio gravior, potest esse utilis et facile necessaria quoad perverces, obstinatos, atque mente et corde duros; quoad alios minus sufficet; cautela autem specialissima (ut supra in-

nui *n. 1022 VI*) quoad convulsivos et melancholicos adhiberi debereht.

VI. Ut plurimum, absque recurso ad poenas, affectuosius reprehensionibus, vel etiam simplicibus monitis, utendum est. Reminisci tamen oportet verborum Apostoli dicentis: *Argue in omni patientia*; non scilicet semel corrigendum et postea semper patientia adhibenda est, sed in correctionibus faciendis, et (si casus ita ferat) pedetentim adaugendis, patienter est perseverandum. In iuvenibus (qui adeo facile irreflexioni subiiciuntur) non ita cito emendatio obtinetur, sed de illa tandem aliquando obtinenda non est desperandum. Vitis aquam in vinum mutat sensim sine sensu: repente etiam sic mutata fuit, sed semel et per miraculum.

1034. *Quid de monito: Superiores informet?* Certe Praefectus de moribus alumnorum Superiores informare tenetur; sed delationes circa particularia ad casus necessitatis reservare debet; secus enim non iam amorem (ut supra) sibi conciliaret, sed nimis invisum se redderet. Res itaque leviores et ordinarias nec Rectori nec Vice-rectori deferat, sed illis per se ipsum remedium (ut modo dicebam) apponere conetur. Aliud est de gravioribus (speciatim contra pudicitiam vel religionem (in materia fidei), quibus in rebus superiores severissimi et inexorabiles esse debent. Item aliud est de relationibus generalibus, seu de punctis, quae Praefectus circa disciplinam, pietatem etc. unicuique iuxta meritum assignare, et (iuxta regulas) periodice Superioribus ostendere tenetur. Facilius Directorem Spiritualem (a quo nulla poena est timenda) de defectibus etiam levibus alumnorum informare poterit vel etiam (aliquando) debebit.

1035. *Quid de monito: Secretum servet?* Imprimis secretum servet, si lectio epistolarum ei committatur. Item circa defectus occultos alumnorum suorum. Denique Praefecti cavebunt ne quae accidunt in propriis classibus (nec publica evaserint) sibi invicem communicent.

1036. *Quid denique de monito: Speciali modo in quibusdam virtutibus se exemplarem ostendat?* Equidem in virtutibus omnibus, sed speciatim in tribus exemplarem se ostendere debet; nempe 1° in pietate et devotione; 2° in modestia; 3° in obedientia et reverentia erga superiores.

PUNCTUM VII.

De Oeconomo.

1037. *Officium Oeconomi in quo consistit, et quanti momenti est?*

I. Oeconomus debet attendere rebus temporalibus seminarii (vel collegii). Est non iam merus *computista*, sed procurator generalis, qui providere tenetur illa omnia, quibus alumni indigent, et facere quicquid pro temporali seminarii ipsius bono necessarium est.

II. Hoc etiam officium est admodum momentosum; si enim alumni non bene tractarentur, et multo magis si, ob malam administrationem et debita contracta, media pecuniaria semper imminuerentur, tunc numerus alumnorum ipsorum semper decresceret, et res eo usque procedere possent, ut etiam de seminario (vel collegio) claudendo agi debeat. Sic autem quid prodesset si alia omnia optime procederent?

1038. *Veniendo minutius ad particularia, quaenam ab Oeconomo praestari debent?*

I. Bene cognoscat activum et passivum. In activo proventa certa a dubiis, et in passivo expensas prorsus necessarias atque urgentes ab illis quae solum utiles sint vel moram patiantur, bene distinguat; et advertat expensas impraevisas non esse defuturas. Deinde, antequam incipiat annus scholasticus, *praeventivum* (maxime pro regula ut in expensis non excedatur, et nulla exactio negligatur), praeparet, et superiorum approbationi subiiciat.

II. Quoad exactiones, nec in toto nec in parte a pensione vel taxa solvenda quemquam dispenset. Morosos ad solvendum sollicitet, et (si opus sit) superiori denuntiet.

III. Quoad expensas, ex una parte procuret ut circa victum, servitium etc. alumni semper contenti remaneant, atque omnibus seminarii necessitatibus satisfiat; et ex alia a superfluis absteineat, et in rebus omnibus (quantum fieri potest) oeconomice procedat.

IV. Non paulatim et minutatim, sed simul et in quantitate pro toto anno requisita (consentiente superiore) provisiones faciat de rebus, quae facile servando servari valent; et quoad alia singulis annis contractus ineat cum venditoribus, ut minori portio et qualitate meliori semper habeantur (1).

V. Ut in seminariis et collegiis recipi possint etiam alumni tenuioris conditionis, prorsus necessarium est ut duae vel etiam tres mensae diversae fiant; et Oeconomus attendere debebit ne obsonia (attenta qualitate et quantitate) superent valorem pensionis ab iisdem solvendae.

VI. Sedulo advertat quod excessus etiam exiguissimus, maximi momenti (in summa) esse potest; quid enim si in amplo collegio, v. g. trecentum alumnorum, excessus ultra vires collegii ipsius pro singulis esset centesimum unicum? Nonne iam ex hoc tantummodo plus quam mille libellis passivum superaret activum quotannis?

VII. Cavendum a latrunculis domesticis, longe enim plus quam latro extraneus qui semel furtum ingens perpetret, nocere solent illi famuli, qui (sive obsonatoris offi-

(1) Hinc magnae provisiones utiliter fieri solent v. g. quoad uvam (pro vino), oryzam, legumina, poma pro hyeme, oleum, saccharum, fabam arabicam (it. *caffè*), thynnus (in oleo), asellum salitum, telam, pannum, chartam, calamos, atramentum (si haec a collegio essent providenda), ligna pro hyeme, petroleum etc. — E contra contractus cum venditoribus inire annuatim expedire solet, nedum quoad carnem, piscem, fructus recentes et pulmenta ex farina (it. *minestra*); sed facile etiam quoad carnem suinam pro hyeme servandam. Quoad panem, an expediat emere triticum, an vero potius (si Collegium non habeat clibanum proprium oeconomicum) contractum inire cum pistore, res pendet a circumstantiis.

cium habentes, sive promptuario vel culinae, vel cellae vinariae addicti) quotidie aliquid surripiunt. Invigilet itaque Oeconomus, maxime si (ut dixi) famulus non adhuc probatus fuerit; et, reperto huiusce generis defectu, illum Rectori denuntiet.

VIII. Nedum ex his furtulis, sed etiam ex dissipationibus habitualibus, non servando debitam oeconomiam (prout facilius in coquina contingere solet) magna damna coalescere possunt.

IX. Verificet an res sint illius ponderis et qualitatis cuius esse debent; et ab obsonatore quotidie rationem exigat.

X. Quoad restaurationes, principiis obstet, ne, cum subsequenti necessitate multo magis expendendi, mala maiora evadant.

XI. Quoad alumnorum expensas particulares, non sit prorsus indifferens, eorundem enim genitores illis etiam gravari solent. Curandum itaque ut alumni limitentur ad necessaria, et obiecta quibus indigent minori pretio possibili habere possint.

XII. Ex hucusque dictis patet quod Oeconomus de diversis rebus et operibus, necnon de correspondentibus pretiis et mercedibus, peritus esse debet.

XIII. Caeterum oeconomice quidem sed non avaro procedat.

XIV. Procureat salubritatem (it. *igiene*), efficiendo speciatim ut cellae, dormitoria, scholae, Ecclesia etc. bono aere, et in hyeme sufficienti calore non destituantur. Nihil dico de valetudinario (it. *infermeria*).

XV. Libros administrationis (cum respectivis documentis comprobativis) semper in plena regula servet; nec differat in posterum quae hodie scribi debent.

XVI. In fine anni totius gestionis rationem generalem Episcopo praesentet.